

Gabriel ȘTREMPEL
1926-2020

Elena Harconița

Istoric literar român, filolog, doctor în filologie, profesor universitar, bibliograf, specialist în istoria culturii medievale românești, membru de onoare al Academiei Române, Cavaler al Ordinului „Meritul Cultural” și „Steaua României”.

S-a născut la 8 septembrie 1926, în localitatea Pomi, jud. Satu Mare, România. A decedat la 1 decembrie 2020, la București. A urmat clasele primare la Liceul „Ion C. Brătianu” din Pitești (1942-1946) (astăzi, Liceul Tehnologic „Ion C. Brătianu”), fiind refugiat politic din Ardeal. A absolvit Liceul „Mihai Eminescu” din Satu Mare (astăzi, Colegiul Național „Mihai Eminescu” din Satu Mare) ca șef de promoție și a susținut bacalaureatul în anul 1947. A studiat la Facultatea de Istorie a Universității din București (1947-1951). Teza de doctorat în istorie medievală și paleografie românească a susținut-o, în 1967, la Universitatea din Cluj (astăzi, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca), lucrarea, cu titlul „Copiști de manuscrise românești până la 1800”, fiind publicată la Editura Academiei Române.

A întreprins călătorii de specializare și cercetări istorice în Rusia, Ucraina, Georgia, Armenia, Iugoslavia, Ungaria, Cehoslovacia, Bulgaria, Grecia, Austria, Germania, Franța, Suedia, Israel, Italia.

Activitatea profesională a început-o în anul 1950 (fiind încă student), ca bibliotecar adjunct la Biblioteca Academiei Române, unde a ocupat apoi diferite funcții: bibliotecar principal (1953), delegat cu coordonarea serviciilor unite de documente și manuscrise (1954), cercetător principal și șef al Secției de manuscrise (1955), șef de sector (1959), șef al Secției de colecții speciale (documente, manuscrise, cărți rare, stampe, hărți, numismatică, muzică) (1965), apoi director adjunct (din 1975) și director general (1994-2006), director general onorific (din 2006). Pe vremea directoratului său a fost inaugurat noul sediu al Bibliotecii, construit în anii 1993-2001.

Gabriel Ștrempel a contribuit la desfășurarea activității Bibliotecii Academiei Române, la îndrumarea activității de specialitate, la dezvoltarea colecțiilor și la promovarea activității de cercetare științifică. A format tineri specialiști în domeniul biblioteconomiei, fiind conferențiar la Centrul de pregătire a muzeografilor Arhiepiscopiei Ungrovlahiei și Ardealului de la Techirghiol. A ținut cursuri de „Istoria civilizației și cul turii românești” și de „Istoria scrisului și a cărții” la Universitatea din București.

Fiind un explorator de vocație, se preocupa de asigurarea istoriografiei cu bibliografii, cataloage și ediții critice, continuând cercetarea academicianului Ioan Bianu. Edițiile critice îngrijite de Gabriel Ștrempel sunt fondate pe opere cunoscute din apariții anterioare, dar reexamineate din diverse perspective, inclusiv sub raport textologic (scrierile lui I. Neculce, I. Văcărescu, A. Ivireanul).

Pentru prima dată au fost tipărite integral lucrările „Ceasornicul domnilor” de Antonio de Guevara, tradus din limba latină de N. Costin, „Cronica paralelă a Țării Românești și a Moldovei”, atribuită lui Axinte Uricariul, „Cronograful” tradus din greacă de Pătrașco Danovici. A alcătuit și a coordonat realizarea unor instrumente de lucru foarte utile pentru cercetători, între care „Copiști de manuscrise românești până la 1800” (1959). Sub coordonarea sa au fost tipărite „Bibliografia modernă a cărții” (vol. I-IV), „Publicațiile periodice românești” pentru perioada 1919-1924 (vol. III) și vol. III din „Catalogul manuscriselor grecești”.

Pe post de cercetător a activat la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, participând la apariția volumelor I-III din „Documentele Răs coalei din 1821”. De-a lungul timpului a publicat numeroase studii, articole, ediții critice și bibliografii, precum și o serie de ediții critice: Antim Ivireanul „Predici” (1962); Antim Ivireanul „Opere” (1972 și 1997); Nicolae Costin „Ceasornicul domnilor” (1976); Ioan Neculce „Opere” (1982); Ioan Neculce „Letopisețul Țării Moldovei” și „O samă de cuvinte” (1986); Axinte Uricariul „Cronica paralelă a Țării Românești și a Moldovei” (vol. I-II, 1993-1994); „Cronograful tradus din grecește de Pătrașco Danovici” (vol. I-II, 1998-1999); Ianache Văcărescu „Istoria othomanească” (2001).

De asemenea, a colaborat la volumul I al „Istoriei literaturii române”. Articolele și studiile semnate de Gabriel Ștrempel (debut în 1953, la „Viața Capitalei”) au apărut în publicațiile seriale „Studii și cercetări de bibliologie”, „Revista bibliotecilor”, „Buletinul monumentelor istorice”, „Revue roumaine”, „Studii și cercetări de documentare și bibliologie”, „Magazin istoric”, „Revista de istorie și teorie literară”, „Manuscriptum”, „România literară”, „Tribuna României”, „Schéma et schématisation” (publicația Societății de Bibliologie din Paris) etc.

O parte din studiile sale este dedicată manuscriselor: „Fondul de manuscrise românești al Bibliotecii Academiei: Manuscrise românești aflate la Leningrad și Kiev”, „Un cronograf ilust rat atribuit mitropolitului Antim Ivireanul”, „Cabinetul de manuscrise, documente și cărți rare”, „Activitatea editorială a Academiei Române între anii 1868-1948”.

A mai contribuit la publicațiile „Romanul popular în colecțiile de manuscrise ale Bibliotecii Academiei” și „Miniaturi și ornamente în manuscrise

grecești ale Bibliotecii Academiei”. Foarte importante sunt studiile sale consacrate lui Ioan Bianu și etapelor de dezvoltare a Bibliotecii Academiei Române: „Ion Bianu. 1856-1935”, „Biblioteca Academiei Române în viața lui Ion Bianu”, „Întemeierea și începuturile Bibliotecii Academiei Române”, „Din istoricul Bibliotecii Academiei Române” ș.a.

A semnat uneori cu pseudonimul Gabriel Dragomir.

Gabriel Ștrempel a fost președinte executiv al Fundației „Nicolae Iorga” de pe lângă Academia Română, membru de onoare al Academiei Române (din 1993), membru al Uniunii Scriitorilor, membru de onoare al Societății de Științe Filologice, membru de onoare al Societății Numismatice Române, doctor honoris causa al Universității „Vasile Goldiș” din Arad, membru al American Biographical Institute.

Activitatea proeminentă a cercetătorului G. Ștrempel a fost apreciată cu Premiul revistei „Manuscriptum” pentru ediția „Antim Ivireanul. Opere” (1972), Premiul „Timotei Cipariu” al Academiei Române pentru ediția Nicolae Costin, „Ceasornicul domnilor” (1976), Premiul „Perpessicius” al revistei „Manuscriptum” (1993), Premiul Uniunii Scriitorilor pentru volumele I și II din „Cronograful lui Pătrașco Danovici” (1999), Premiul cultural al orașului Satu Mare (2000), Premiul Național al Ministerului Culturii pentru „Istoria otomanicească a lui Ianache Văcărescu” (2001).

Decorat cu Ordinul „Meritul Cultural” de clasa a III-a, cu Ordinul Național „Steaua României” în grad de Ofițer, cu Ordinul „Sfinții Constantin și Elena” al Patriarhiei Române, cu Medalia „Mihai Eminescu” ș.a.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 215-216 ; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 273-274.

Bibliografie selectivă:

Bibliografia românească modernă : (1831-1918) : [în 4 vol.] / coordonare generală și prefață de Gabriel Ștrempel. – București : Editura Științifică și Enciclopedică, Societatea de Științe Filologice din R.S. România, 1984-1996.

Vol. 1. : (A-C). – 1984. – 912 p.

Vol. 2 : (D-K). – 1986. – 896 p.

Vol. 3 : (L-O) – 1989. – 1112 p.

Vol. 4 : (R-Z) – 1996. – 871 p.

**Cronograf : [în 2 vol.] / ediție îngrijită și cuvânt înainte de Gabriel Ștrempel. – București : Minerva, 1998-1999.

[Vol.] 1. – 1998. – 277 p.

[Vol.] 2. – 1999. – 400 p.

Ivireanul, Antim. Opere / Antim Ivireanul ; editor: Gabriel Ștrempel. – București : Minerva, 1997. – 466 p. – ISBN 973-21 0528-3.

Olteanu, Virgil. Din istoria și arta cărții : Lexicon : Vademecum pentru editori, ziariști, tipografi, bibliotecari, librari, documentariști, arhiviști, muzeografi, profesori și studenți / Virgil Olteanu ; referenți științifici: Dan Simonescu, Gabriel Ștrempel. – București : Editura Enciclopedică, 1992. – 400 p. – ISBN 973-45-1008-8.

Ștrempel, Gabriel. Catalogul manuscriselor românești : [în vol.] / Gabriel Ștrempel. – București : Editura Științifică și Enciclopedică, 1978-1987.

Vol. 1. – 1978. – 432 p.

Vol. 2. – 1983. – 504 p.

Vol. 3. – 1987. – 495 p.

Uricariul, Axinte. Cronica paralelă a Țării Românești și a Moldovei. Vol. 1 / Axinte Uricariul ; ediție critică și studiu introductiv de Gabriel Ștrempel. – București : Minerva, 1993. – 380 p. – ISBN 973-21-0362-0. – ISBN 973-21-0363-9.

***

Creangă, Marian. Imnele cărții : Antologie de poezie și cugetări despre carte și bibliotecă / Marian Creangă ; cuvânt înainte de Constantin Mateescu și întâmpinare de Gabriel Ștrempel. – Râmnicu-Vâlcea : Horion, 1998. – 167 p. – ISBN 973-973 65-9-9.

Crihană, Marcel. Alte convorbiri despre Perpessicius : Evocare și comentariu / Marcel Crihană. – [București], 1993. – 128 p. – Cu participarea: Vasile Netea, Theodor Codreanu, Constantin Trandafir, Al. Călinescu, Ilie I. Mirea, Gabriel Ștrempel, Teodor Vârgolici, I. C. Chițimia, Petru Creția. – ISBN 973-95849-5-0.

Donea, Marilena. George Bacovia : Biobibliografie : 1971-2001 / Marilena Donea ; prefață de Gabriel Ștrempel. – Bacău : Corgal Press, 2001. – 480 p. – ISBN 973-8017-36-X.

Mitric, Olimpia. Manuscrise românești din Moldova : Catalog : [în 2 vol.] / Olimpia Mitric ; prefață de Gabriel Ștrempel. – Iași : Junimea, 2006.

Vol. 1. – 2006. – 504 p. – ISBN 973-37-1213-2.

Vol. 2. – 2007. – 457 p. – ISBN 978-973-37-1213-8.

Ștrempel, Gabriel. Copiști de manuscrise românești pînă la 1800. Vol. 1 / Gabriel Ștrempel. – București : Editura Academiei Republicii Populare Române, 1959. – 352 p.

Ștrempel, Gabriel. Relații romîno-ruse în lumina tiparului / Gabriel Ștrempel. – [București] : Consiliul General A.R.L.U.S, 1956. – 51 p.

***

Ștrempel, Gabriel. Biblioteca Academiei Române și constituirea colecțiilor Bibliotecii „V. A. Urechia” / Gabriel Ștrempel // 100 de ani de la înființarea

Bibliotecii „V. A. Urechia” Galați : Volum jubiliar / Lucia Gheorghiu, Eugen Iordache, Gheorghe Nadoleanu. – Galați : [S. n.], 1991. – P. 37-40.

Ștrempel, Gabriel. „Biblioteca”, la 50 de ani / Gabriel Ștrempel // Biblioteca. – 1999. – Nr 1. – P. 9

**Ștrempel, Gabriel. Episcopul Melchisedec, biograf al lui Antim / Gabriel Ștrempel // La cumpăna dintre milenii. – Galați : Editura Episcopiei Dunării de Jos, 2000. – P. 162-168.

Ștrempel, Gabriel. Liturghierul lui Macarie la 500 de ani / Gabriel Ștrempel // Academica. – 2008. – Nr 80. – P. 6-9. – ISSN 1220-5737.

***

Gabriel Ștrempel la 80 de ani : ...o viață închinată cărții. – Satu-Mare : Editura Muzeului Săt mărean, 2006. – 849 p. – ISBN 973-99716-2-8. – ISBN 978-973-99716-2-1.

***

Buluță, Gheorghe. Ștrempel Gabriel : [notă biografică] / Gheorghe Buluță // Bibliologi români : dicționar / Gheorghe Buluță, Victor Petrescu, Emil Vasilescu. – Târgoviște : Bibli otheca, 2011. – P. 230-231. – ISBN 978-973-712-591-0.

Ghișan, Nicolae. Academicianul Gabriel Ștrempel, sătmăreanul care și-a dedicat viața studierii istoriei culturii românești / Nicolae Crișan // GazetaNord-Vest.ro : [site]. – 2017. – 26 sept. – URL: <https://www.gazetanord-vest.ro/2017/09/academicianul-gabriel-strempel-satmareanul-care-si-a-dedicat-viata-studierii-istoriei-culturii-romaneesti/> (accesat : 26.07.2025).

In Memoriam : profesorul academician Gabriel Ștrempel – părintele Bibliotecii Academiei Române // Biblioteca Județeamă „Petre Dulfu” Baia Mare : [site]. – URL: <https://ebibliothecaseptentrionalis.wordpress.com/2020/12/03/in-memoriam-prof-academici-an-gabriel-strempel-parintele-bibliotecii-academiei-romane/> (accesat : 26.07.2025).

Tomi, Raluca. Ștrempel Gabriel : [date biobibliografice] / Raluca Tomi // Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc. Vol. 5 : (S-Z) / coordonatori: Victor Spinei, Dorina N. Rusu. – Suceava : Editura Karl A. Romstorfer a Muzeului Național al Bucivinei, 2021. –P. 236-237. – ISBN 978-606-8698-55-7.

Țarălungă, Ecaterina. Ștrempel Gabriel / Ecaterina Țarălungă // Enciclopedia identității românești. Personalități / Ecaterina Țarălungă. – București : Litera Internațional, 2019. – P. 733. – ISBN 978-606-600-246-2.

